

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

KRAJOWY OŚRODEK
WSPARCIA ROLNICTWA

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

NR
55

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redaktor naczelny
Piotr Szajner

WRZESIEŃ 2018

RADA PROGRAMOWA ROLNICZYCH ANALIZ EKONOMICZNYCH:

Marian Borek (przewodniczący)
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący)
Piotr Szajner (redaktor naczelny)
Krystyna Świetlik (sekretarz redakcji)
Tadeusz Chrościcki
Barbara Domaszewicz
Stanisław Kowalczyk
Bogdan Podgórski
Iwona Szczepaniak
Marzena Trajer
Maria Zwolińska

KOMITET REDAKCYJNY:

Andrzej Kowalski, Ewa Machowina, Piotr Szajner, Krystyna Świetlik, Marzena Trajer,
Maria Zwolińska

REDAKTOR RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
NAKŁAD: 700 egz. Ark. wyd. 5,66

Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych prosimy o podanie źródła.

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	4
I. Uwarunkowania makroekonomiczne <i>mgr Tadeusz Chrościcki</i>	6
II. Produkcja mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	7
III. Przetwórstwo mleka <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	13
IV. Spożycie mleka i jego przetworów <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i>	18
V. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	24
VI. Działania wspierające na rynku mleka <i>mgr inż. Joanna Sych-Winiarek, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa</i>	32
VII. Ceny <i>dr inż. Piotr Szajner</i> <i>dr hab. Krystyna Świetlik, prof. nadzw. IERiGŻ-PIB</i> <i>Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	34
Aneks	45

W 2018 r. sytuacja podażyowo-popytowa na krajowym rynku mleka i produktów mlecznych jest determinowana przede wszystkim koniunkturą na rynku międzynarodowym oraz niekorzystnymi warunkami pogodowymi w okresie wegetacji. Światowe ceny trwałych produktów mlecznych są niższe niż przed rokiem i niekorzystnie wpływają na ceny w kraju. Susza w okresie wiosenno-letnim skutkowała mniejszą podażą i gorszą jakością pasz. Pomimo gorszych warunkowań rynkowych i produkcyjnych w czerwcu 2018 r. pogłowienie krów ogółem wzrosło o 2,3% do 2429 tys. szt., w tym krów mlecznych o 3,7% do 2233 tys. szt. Postępująca koncentracja i modernizacja produkcji mleka w średnich i dużych gospodarstwach rolnych skutkowała wzrostem przeciętnej wydajności krów mlecznych do ok. 6350 litrów/szt. Na tej podstawie ocenia się, że w 2018 r. produkcja mleka krowiego może zwiększyć się o 3,5% do 13,8 mld litrów (14,2 mln ton). Dynamika produkcji będzie nieznacznie niższa niż przed rokiem (3,6%).

Rozdysponowanie produkcji mleka surowego w Polsce w coraz większym stopniu odbywa się poprzez kanały ryn-

kowe, gdyż rośnie skup przez przemysł mleczarski, a spada spożycie w gospodarstwach rolnych i sprzedaż bezpośrednia. W 2018 r. dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego mogą wzrosnąć o 3,9% do 11,8 mld litrów i będą stanowiły ok. 85% produkcji mleka. Duże dostawy surowca będą skutkowały wzrostem produkcji większości artykułów mleczarskich. Zużycie mleka w gospodarstwach rolnych zwiększy się do 1,7 mld litrów, a zdecyduje o tym większe zużycie na cele paszowe.

W okresie styczeń-lipiec 2018 r. ceny płacone rolnikom spadły z 1,42 do 1,29 zł/litr. Średnia cena skupu wyniosła 1,33 zł/litr i była o 0,3% wyższa niż w analogicznym okresie 2017 r., a zdecydowały o tym wysokie ceny w pierwszym kwartale 2018 r. W czerwcu 2018 r. ceny skupu były o 3,4% niższe niż przed rokiem, ale ceny zbytu w przemyśle mleczarskim wzrosły o 4,1%, ceny detaliczne artykułów mleczarskich o 3,6%, a ceny detaliczne masła o 25,6%. W pierwszym półroczu 2018 r. wyniki finansowe przemysłu mleczarskiego uległy pogorszeniu, a głównym powodem były relatywnie wysokie realne ceny skupu w porównaniu z cenami zbytu. Przewiduje się, że

średnia cena skupu mleka surowego w 2018 r. wyniesie 1,33-1,35 zł/litr i będzie o 2,9-4,4% niższa niż przed rokiem.

W pierwszym półroczu 2018 r. dodatnie saldo wymiany handlowej wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego wzrosło o 3,8% do 1,4 mln ton. W ujęciu wartościowym saldo zwiększyło się o 0,3% do 637,5 mln EUR, a zdecydowały o tym niższe ceny transakcyjne. Eksport w ekwiwalencie mleka surowego stanowił ok. 35% dostaw surowca do przemysłu mleczarskiego, a wartościowo ok. 28% przychodów ze sprzedaży.

Ceny detaliczne artykułów mleczarskich, po znaczącym wzroście w 2017 r., w pierwszych siedmiu miesiącach 2018 r. nie wykazywały istotnych zmian i pozostały na poziomach wyższych niż przed rokiem. W lipcu 2018 r. były one średnio o 3,2% wyższe niż rok wcześniej, a w okresie styczeń-lipiec o 4,2% wyższe niż w analogicznym okresie 2017 r. Artykuły mleczarskie podrożały względem większości produktów białka zwierzęcego. Przewiduje się, że w grudniu 2018 r. ceny detaliczne mleka i jego przetworów będą o 1-1,5% wyższe niż przed rokiem,

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. ton)¹

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018 ^{a)}	2019 ^{b)}
Produkcja ogółem	13003	13262	13271	13790	14215	14365
w tym mleka krowiego	12986	13236	13244	13721	14200	14400
Import ^{c)}	1737	1630	1825	1820	1900	1980
Razem do dyspozycji	14740	14892	15096	15610	16115	16345
Eksport ^{c)}	4032	4035	3880	4210	4300	4400
Na pasze	594	566	515	565	600	600
Na spożycie	10114	10291	10701	10835	11215	11345
w tym samozaopatrzenie	1441	1390	1257	1160	1130	1100
Razem rozchody	14740	14892	15096	15610	16115	16345
Samowystarczalność^{d)} (%)	121,4	122,2	118,3	121,0	120,3	120,3

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

a w pierwszej połowie 2019 r. ich średni poziom będzie zbliżony do notowanego w analogicznym okresie 2018 r.

Szacuje się, że w 2018 r., w wyniku zwiększenia krajowej produkcji i podaży mleka, wyhamowania wzrostowej tendencji cen detalicznych i osłabienia dynamiki eksportu, bilansowe spożycie mleka ukształtuje się na poziomie 223 litrów na mieszkańca, tj. o 2,3% wyższym w porównaniu z 2017 r. Przewiduje się, że w 2019 r., w warunkach rosnącej produkcji mleka i stosunkowo niskiej dynamiki eksportu, wzrostowa tendencja w spożyciu mleka będzie kontynuowana. Ocenia się, że bilansowa konsumpcja mleka wyniesie 225 litrów na mieszkańca i będzie o ok. 1% większa niż w 2018 r.

W 2018 r. istotnemu spowolnieniu uległa, utrzymująca się od połowy 2016 r., silna wzrostowa tendencja cen detalicznych masła, przy dużych wahanach w poszczególnych miesiącach. W lipcu br. ceny masła były o 1,1%

wyższe niż w grudniu 2017 r. i o 19,0% wyższe niż w analogicznym okresie przed rokiem. Można przypuszczać, że w grudniu br. będą one zbliżone do notowanych rok wcześniej, ale ich średni roczny poziom pozostanie o ok. 20% wyższy niż w 2017 r. Przewiduje się, że w pierwszej połowie 2019 r., w wyniku spodziewanego wzrostu krajowej podaży i spadku cen mleka, zmniejszenia krajowego popytu na masło i spadku cen masła na rynkach światowych, krajowe ceny detaliczne masła zmaleją poniżej poziomu z pierwszej połowy 2018 r.

Szacuje się, że w 2018 r. bilansowa konsumpcja masła wyniesie 4,4 kg na mieszkańca, tj. o 2,2% mniej niż w roku poprzednim i na tym poziomie utrzyma się w 2019 r.

W 2019 r. utrwali się pogorszenie koniunktury na światowym i krajowym rynku mleka, gdyż cykl koniunkturalny trwa średnio 2 lata. Światowe ceny trwałych produktów mlecznych mogą być niższe

niż w 2018 r., a presję na ceny na krajowym i unijnym rynku mleka będą wywierały zapasy interwencyjne chudego mleka w proszku. Uwzględniając powyższe uwarunkowania i konieczność kontynuacji procesów restrukturyzacji krajowej branży mleczarskiej przewiduje się, że w 2019 r. w krajowym mleczarstwie utrwalą się długookresowe tendencje. W czerwcu pogłowie krów mlecznych zmniejszy się do 2205 tys. szt., ale spadek zostanie zrekomensowany wzrostem mleczności do 6450 litrów/szt. W rezultacie produkcja mleka surowego nieznacznie wzrośnie do ok. 14 mld litrów, w tym skup przez przemysł mleczarski do 12,0 mld litrów. W handlu zagranicznym w 2019 r. nie wystąpią większe zmiany, gdyż eksport netto wyniesie ok. 2,4 mln ton w ekwiwalencie surowca i 1,2 mld EUR. Wobec takich uwarunkowań rynkowych średnia cena skupu mleka w 2019 r. może wynieść 1,29-1,33 zł/litr i będzie o 1,5-3,0% niższa niż w 2018 r. Spadek cen skupu będzie skutkował pogorszeniem opłacalności produkcji mleka surowego w rolnictwie.

SUMMARY

In 2018, the supply and demand situation in the domestic market of milk and milk products is determined mainly by the economic situation in the international market and adverse weather conditions during the vegetation period. Global prices of durable milk products are lower than the year before and have a negative impact on the domestic prices. Drought in the spring and summer resulted in the smaller supply and lower quality of feedstuffs. Despite worse market and production conditions in June 2018, the population of cows in total increased by 2.3% to 2,429 thousand head, including dairy cows by 3.7% to 2,233 thousand head. Progressive concentration and modernisation of the milk production in medium-sized and large farms resulted in the increased average milk yield of dairy cows to about 6,350 litres/head. On this basis, it is estimated that in 2018 the production of cow's milk

may grow by 3.5% to 13.8 billion litres (14.2 million tonnes). The growth rate of the production will be slightly lower than the year before (3.6%).

The distribution of the milk production in Poland is increasingly conducted through market channels, as the purchase of milk by the dairy industry increases, while the consumption in farms and direct sales decrease. In 2018, raw material supplies to the dairy industry may increase by 3.9% to 11.8 billion litres and will account for about 85% of the milk production. Large supplies of raw material will result in the increased production of most milk products. The consumption of milk in farms will increase to 1.7 billion litres and this will be determined by the larger consumption for feed purposes.

In the period of January-July 2018, the prices paid to farmers fell from PLN

1.42 to PLN 1.29/litre. The average buying-in price was PLN 1.33/litre and was by 0.3% higher than in the same period of 2017 and this was determined by the high prices in the first quarter of 2018. In June 2018, the buying-in prices were by 3.4% lower than the year before but the selling prices in the dairy industry rose by 4.1%, retail prices of milk products – by 3.6% and retail prices of butter – by 25.6%. In the first half of 2018, the financial results of the dairy industry deteriorated and the major reason were the relatively high real buying-in prices when compared to the selling prices. It is envisaged that the average buying-in price of raw milk in 2018 will be PLN 1.33-1.35/litre and will be by 2.9-4.4% lower than the year before.

In the first half of 2018, the positive trade balance expressed in raw milk equivalent increased by 3.8% to

1.4 million tonnes. In value terms, the balance increased by 0.3% to EUR 637.5% and this was determined by lower transaction prices. The export in raw milk equivalent amounted to about 35% of supplies of raw material to the dairy industry and in value terms – about 28% of sales revenues.

The retail prices of milk products, after their significant rise in 2017, in the first seven months of 2018 did not show any considerable changes and remained at the levels higher than the year before. In July 2018, they were, on average, by 3.2% higher than the year before and in the period of January-July by 4.2% higher than in the same period of 2017. Milk products became more expensive in relation to most animal protein products. It is expected that in December 2018, the retail prices of milk and products thereof will be by 1-1.5% higher than the year before and in the first half of 2019 their average level will be similar to that recorded in the same period of 2018.

It is estimated that in 2018, due to the increased domestic production and supply of milk, inhibited upward trend of retail prices and weakened growth rate of export, the consumption of milk will be at the level of 223 litres per capita, i.e. by 2.3% higher when compared to 2017. It

is envisaged that in 2019, due to the increasing milk production and relative low growth rate of export, the upward trend in the consumption of milk will continue. It is rated that the consumption of milk will be 225 litres per capita and will be by 1% higher than in 2018.

The year 2018 saw a significant slowdown in the strong upward trend of retail prices of butter, with large fluctuations in the individual months. This trend has been persistent since mid-2016. In July 2018, the prices of butter were by 1.1% higher than in December 2017 and by 19% higher than in the same period the year before. It may be assumed that this December they will be similar to those recorded the year before but their average annual level will remain by about 20% higher than in 2017. It is envisaged that in the first half of 2019, as a result of the expected increase in the domestic supply and the fall in the prices of milk, as well as the decrease in the domestic demand for butter and the fall in the prices of butter in global markets, the domestic retail prices of butter will fall below the level of the first half of 2018.

It is estimated that in 2018 the consumption of butter will be 4.4 kg per capita i.e. by 2.2% less than the year before and will remain at this level in 2019.

In 2019, the economic slump in the global and domestic market of milk will strengthen as the economic cycle is, on average, 2 years long. The global prices of durable milk products may be lower than in 2018, and pressure on the prices in the domestic and EU market of milk will be exerted by intervention stocks of skimmed milk powder. Taking into account the above conditions and a need to continue the restructuring processes of the domestic dairy industry, it is expected that in 2019 long-term trends will be strengthened in the domestic dairy industry. In June, the population of dairy cows will decrease to 2.205 thousand head but this decrease will be compensated for the increased milk yield to 6,450 litres/head. Consequently, the production of raw milk will slightly increase to about 14 billion litres, including purchase by the dairy industry to 12 billion litres. In 2019, there will be no major changes in foreign trade as the net export will be about 2.4 million tonnes in raw milk equivalent and EUR 1.2 billion. In the face of such market conditions, the average buying-in price of milk in 2019 may be EUR 1.29-1.33/litres and will be by 1.5-3% lower than in 2018. The fall in the buying-in prices will result in the deteriorated profitability of the production of raw milk in agriculture.

Table 1

Milk balance (in thousand tonnes)¹

Specification	2014	2015	2016	2017	2018 ^{a)}	2019 ^{b)}
Total production	13,003	13,262	13,271	13,790	14,215	14,365
including cow milk	12,986	13,236	13,244	13,721	14,200	14,400
Import ^{c)}	1,737	1,630	1,825	1,820	1,900	1,980
Available in total	14,740	14,892	15,096	15,610	16,115	16,345
Export ^{c)}	4,032	4,035	3,880	4,210	4,300	4,400
For feed	594	566	515	565	600	600
For consumption	10,114	10,291	10,701	10,835	11,215	11,345
including self-supply	1,441	1,390	1,257	1,160	1,130	1,100
Total expenditure	14,740	14,892	15,096	15,610	16,115	16,345
Self-sufficiency^{d)} (%)	121.4	122.2	118.3	121.0	120.3	120.3

¹ Relative figures (indicators, percentages) in the entire report have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to rounding of the data, the sums of components in some cases may differ from provided values in total.

^{a)} IAFE-NRI estimate.

^{b)} IAFE-NRI forecast.

^{c)} Export and import volume has been calculated using the coefficients of dry weight content in accordance with chapter V.

^{d)} Calculated as the total production to internal consumption ratio (consumption plus consumption of feed).

Source: IAFE-NRI calculations based on the CSO and MF data.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazą się:

1. Rynek pasz (40) • wrzesień 2018,
2. Rynek drobiu i jaj (54) • październik 2018,
3. Rynek zbóż (55) • październik 2018,
4. Rynek ryb (29) • październik 2018,
5. Rynek mięsa (55) • październik 2018,
6. Rynek rzepaku (54) • październik 2018,
7. Rynek ziemniaka (45) • listopad 2018,
8. Rynek wyrobów alkoholowych (6) • listopad 2018,
9. Popyt na żywność (19) • listopad 2018,
10. Rynek owoców i warzyw (53) • grudzień 2018,
11. Rynek cukru (46) • kwiecień 2019,
12. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (49) • kwiecień 2019,
13. Rynek środków produkcji dla rolnictwa (46) • kwiecień 2019,
14. Rynek mleka (56) • maj 2019.

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata realizowana przez Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB.

Zamówienia na prenumeratę w wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel.: 22 50 54 685 lub faks: 22 50 54 757 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój numer 3.

Prenumerata roczna wersji papierowej lub elektronicznej 1 egz. w 2018 r. (2 numery) wynosi 42 zł.

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przysyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wiernie odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 numery) w 2018 roku wynosi 42 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85, faks: 505-47-57 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>